

**RUS VA O'ZBEK TILIDA INTERFAOL OQITISH METODLARI VA
TEXNOLOGIYALARI ASOSIDA TALABALARNING KREATIVLIK QOBILIYATINI
RIVOJLANTIRISH**

Shoxafizova Nodina Akobirovna

Kamoliddin Behzod nomidagi Milliy Rassomlik va Dizayn Instituti

Annotatsiya: Ushbu maqola Rus va O'zbek tilida interfaol o'qitish metodlari va texnologiyalari asosida talabalarning kreativlik qobiliyatini rivojlantirish masalasini o'rganadi. Tadqiqot natijalariga ko'ra, interfaol o'qitish metodlari va texnologiyalari talabalarning kreativlik qobiliyatini rivojlantirishda samarali vosita ekanligi aniqlandi. Maqolada interfaol o'qitish metodlari va texnologiyalarining afzalliklari, ularni qo'llash usullari va natijalar tahlili keltirilgan. Shuningdek, interfaol o'qitishni yanada takomillashtirish bo'yicha tavsiyalar berilgan.

Kalit so'zlar: Interfaol o'qitish, kreativlik, Rus tili, O'zbek tili, o'qitish metodlari, o'qitish texnologiyalari.

**РАЗВИТИЕ ТВОРЧЕСКИХ СПОСОБНОСТЕЙ УЧАЩИХСЯ НА ОСНОВЕ
МЕТОДОВ И ТЕХНОЛОГИЙ ИНТЕРАКТИВНОГО ОБУЧЕНИЯ НА РУССКОМ
И УЗБЕКСКОМ ЯЗЫКАХ**

Аннотация: В данной статье рассматривается вопрос развития творческих способностей учащихся на основе методов и технологий интерактивного обучения на русском и узбекском языках. По результатам проведенного исследования установлено, что интерактивные методы и технологии обучения являются эффективным средством развития у учащихся творческих способностей. В статье представлены преимущества интерактивных методов и технологий обучения, способы их применения и анализ результатов. Также даны рекомендации по дальнейшему совершенствованию интерактивного обучения.

Ключевые слова: Интерактивное обучение, креативность, русский язык, узбекский язык, методы обучения, технологии обучения.

**DEVELOPMENT OF STUDENTS' CREATIVITY SKILLS ON THE BASIS OF
INTERACTIVE TEACHING METHODS AND TECHNOLOGIES IN RUSSIAN AND
UZBEK**

Abstract: This article explores the issue of developing students' creativity skills on the basis of interactive teaching methods and technologies in Russian and Uzbek. Based on the results of the study, it was found that interactive teaching methods and technologies are an effective tool in developing students' creativity skills. The article presents an analysis of the advantages of interactive teaching methods and technologies, methods of their application and results. Recommendations for further improvement of interactive teaching have also been made.

Keywords: Interactive teaching, creativity, Russian, Uzbek, teaching methods, teaching technologies.

KIRISH

Zamonaviy ta'lim tizimida interfaol o'qitish metodlari va texnologiyalari tobora keng qo'llanilmoqda. Interfaol o'qitish an'anaviy o'qitish metodlaridan farqli ravishda, o'quvchilarning faolligini oshirish, mustaqil fikrlashga undash, hamkorlikda ishlash ko'nikmalarini rivojlantirish imkonini beradi [1]. Interfaol o'qitish jarayonida o'qituvchi va o'quvchilar o'rtasidagi o'zaro munosabatlar yangi sifat kasb etadi, o'qituvchi yo'naltiruvchi, maslahatchi vazifasini bajaradi [2].

Rus va O'zbek tillarini o'qitishda interfaol metodlar va texnologiyalardan foydalanish alohida ahamiyat kasb etadi. Chunki chet tilini o'rganishda o'quvchilarning faolligi, ko'p amaliyot bajarishi, o'zaro muloqoti muhim omillardan hisoblanadi [3]. Bundan tashqari, interfaol o'qitish o'quvchilarning kreativlik qobiliyatini ham rivojlantirishga yordam beradi. Kreativlik bugungi kunda juda dolzarb mavzu bo'lib, uni rivojlantirish zamonaviy ta'limning asosiy vazifalaridan biri hisoblanadi [4].

Ushbu tadqiqotning maqsadi Rus va O'zbek tilida interfaol o'qitish metodlari va texnologiyalari asosida talabalarning kreativlik qobiliyatini rivojlantirish masalasini o'rganishdan iborat. Tadqiqot doirasida quyidagi vazifalar belgilandi:

- Interfaol o'qitish metodlari va texnologiyalarining mohiyati va ahamiyatini ochib berish.
- Rus va O'zbek tillarini o'qitishda qo'llaniladigan interfaol metodlar va texnologiyalarni tahlil qilish.
- Interfaol o'qitishning talabalar kreativligini rivojlantirishdagi o'rnini aniqlash.
- Olingan natijalarni tahlil qilish, xulosalar chiqarish va tavsifalar berish.

USULLAR VA ADABIYOTLAR TAHLILI

Tadqiqotda ilmiy adabiyotlarni tahlil qilish, kuzatish, suhbat, so'rovnoma o'tkazish kabi metodlardan foydalanildi. Xorijiy va mahalliy tadqiqotchilarning interfaol o'qitish metodlari va texnologiyalari, kreativlikni rivojlantirish masalalariga oid ilmiy ishlari o'rganildi va tahlil qilindi.

Mavzu bo'yicha bir qator tadqiqotlar mavjud bo'lib, ular interfaol o'qitish metodlari va texnologiyalarining samaradorligini tasdiqlaydi. Masalan, Qosimova Z. va Sodiqovanning tadqiqotida interfaol metodlarni qo'llash orqali o'quvchilarning chet tilini o'zlashtirish darajasi 25-30% ga oshganligi aniqlangan [5]. Norqulov M. interfaol metodlarning afzalliklarini sanab, ularni an'anaviy metodlar bilan taqqoslagan [6]. Tojiboyeva L. o'z ishida keys-stadi, munozara, debat kabi interfaol metodlarni Rus tilini o'qitishda qo'llash samaradorligini ko'rsatib bergan [7].

Xorijiy tadqiqotlarda ham interfaol o'qitish metodlari va texnologiyalarining kreativlikni rivojlantirishga ta'siri o'rganilgan. Masalan, Kim J. tadqiqotida muammoli ta'lim (problem-based learning) metodi orqali talabalarda kreativ fikrlash qobiliyati rivojlanishi isbotlangan [8]. Drapeau P. esa kichik guruhlarda ishlash, loyihalar tayyorlash kabi interfaol metodlar kreativlikni oshirishda samarali ekanligi haqida yozadi [9].

Ushbu tadqiqotlarga asoslanib, quyidagi farazni ilgari suramiz: Rus va O'zbek tilini o'qitishda interfaol metodlar va texnologiyalarni qo'llash talabalarning kreativlik qobiliyatini rivojlantirishga yordam beradi.

NATIJALAR

Tadqiqot davomida talabalar va o'qituvchilar bilan o'tkazilgan so'rovnomalarda, suhbatlar, dars kuzatuvlari asosida olingan natijalar quyidagilarni ko'rsatdi:

Interfaol metodlar va texnologiyalar o'quvchilarni faollashtiradi, dars jarayoniga qiziqishini oshiradi. 73% talabalar interfaol darslarda faol ishtirok etishini, 82% esa bunday darslarda zerikmasligini ta'kidlaydi. Dars kuzatuvlari ham buni tasdiqladi.

Kichik guruhlarda ishlash, muammoli vaziyatlarni hal qilish, loyihalar tayyorlash kabi metodlar kreativ fikrlashni rivojlantiradi. So'ralgan talabalarning 69% guruhda ishlash, 64% esa muammolarni hal qilish ularning yangicha yechimlar topishiga yordam berganini aytdi. Tayyorlangan loyihalar ham talabalarning kreativ yondashuvini ko'rsatdi.

O'qituvchilarning 86% interfaol metodlarning samaradorligini e'tirof etdi. Ularning fikricha, bu metodlar darsning sifatini, o'quvchilarning qiziqishini va kreativligini oshirishga xizmat qiladi. Shuningdek, o'qituvchilar uchun ham interfaol dars o'tish qiziqarli va rivojlantiruvchi ekani ta'kidlandi.

Talabalar kreativligining o'sishi ularning o'quv natijalariga ham ijobiy ta'sir ko'rsatdi. Interfaol metodlarni muntazam qo'llaydigan guruhlarda talabalarning o'zlashtirishi, muammolarni hal qilish qobiliyati yuqori bo'lgani kuzatildi.

TAHLIL VA MUHOKAMA

Natijalar Rus va O'zbek tilini o'qitishda interfaol metodlar va texnologiyalarning talabalar kreativligini rivojlantirishdagi rolini tasdiqladi. Bu metodlar talabalarga o'z g'oyalari va fikrlarini erkin ifoda etish, muammolarga ijodiy yechimlar topish imkonini beradi. Kichik guruhlarda ishlash orqali talabalar bir-birlarining tajribasi, bilimidan bahramand bo'ladi, kreativ fikr almashadi. Loyihalar tayyorlash jarayonida esa nazariy bilimlarni amalda qo'llash, yangilik yaratish ko'nikmalari shakllanadi [10].

Shu bilan birga, interfaol metodlarni qo'llashning o'ziga xos qiyinchiliklari ham mavjud. Ular o'qituvchidan keng tayyorgarlik, doimiy izlanishni, talabalardan esa faol ishtirokniki talab qiladi. Ayrim talabalar interfaol darslarga moslashishda qiynalishi mumkin [6]. Bunday kamchiliklarni bartaraf etish uchun o'qituvchining mahorati, interfaol metodlarni to'g'ri tanlashi va qo'llashi muhim ahamiyat kasb etadi.

XULOSALAR

Tadqiqot natijalari asosida quyidagi xulosalar chiqarish mumkin:

- Rus va O'zbek tilini o'qitishda interfaol metodlar va texnologiyalar talabalarning kreativlik qobiliyatini rivojlantirishda muhim o'rin tutadi.
- Interfaol darslar o'quvchilarni faollashtiradi, darsga qiziqishini oshiradi, kreativ muhit yaratadi. Talabalarning o'zaro hamkorligi, g'oya va tajriba almashishi kreativlikning o'sishiga olib keladi.
- Kreativlikning rivojlanishi talabalarning tilni o'zlashtirishi, muammolarni ijodiy hal etish qobiliyatiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.
- Interfaol o'qitishning samaradorligi o'qituvchilarning mahorati, metodlarni to'g'ri tanlash va qo'llashiga bog'liq. Interfaol o'qitishning ayrim kamchiliklarini hisobga olish va bartaraf etish zarur.

Xulosa qilib aytganda, Rus va O'zbek tilida interfaol o'qitish metodlari va texnologiyalari asosida talabalarning kreativlik qobiliyatini rivojlantirish bugungi kun ta'limining dolzarb vazifalari qatoriga kiradi. Bu sohadagi izlanishlar, tajribalar, tadqiqotlarni kengaytirish ta'lim samaradorligini yanada oshirishga xizmat qiladi.

REFERENCES

1. Azizxo'jayeva N.N. Pedagogik texnologiya va pedagogik mahorat. - Toshkent: TDPU, 2006. - 198 b.
2. Ishmuhamedov R., Abduqodirov A., Pardayev A. Ta'limda innovatsion texnologiyalar. - Toshkent: Iste'dod, 2008. - 180 b.
3. Jalolov J. Chet til o'qitish metodikasi. - Toshkent: O'qituvchi, 1996. - 368 b.
4. Xodiyeva D.P. Kreativlik - shaxs ijodkorligining muhim omili sifatida. // Pedagogik mahorat. - 2018. - №1. - B.45-49.
5. Qosimova Z., Sodiqova M. Interfaol usullardan foydalanib chet tilini o'qitish. // Til va adabiyot ta'limi. - 2017. - №6. - B.28-30.
6. Norqulov M. Interfaol ta'lim texnologiyalari. - Toshkent: Nizomiy nomidagi TDPU, 2014. - 106 b.
7. Tojiboyeva L. Rus tili darslarida interfaol metodlar. - Toshkent: Turon zamin ziyo, 2018. - 116 b.
8. Kim J. Effect of Problem-Based Learning on Creative Thinking Skills in University Students. // The Journal of Creative Behavior. - 2019. - Vol.53(3). - P.384-395.
9. Drapeau P. Sparking Student Creativity: Practical Ways to Promote Innovative Thinking and Problem Solving. - ASCD, 2014. - 188 p.
10. Sattarov T., Qo'chqarova F. Ta'lim jarayonida interfaol metodlardan foydalanishning ahamiyati. // Pedagogika. - 2020. - №1. - B.51-60.
11. <https://cyberleninka.ru/article/n/analiz-nekotoryh-vzglyadov-na-terminologiyu-russkogo-yazyka-i-uzbekskogo-yazyka/viewer>